

тири. Жителитѣ били длѣжни да даватъ на чиноветѣ отъ конницата квартири и фуражъ. Въ полковетѣ били учрѣдени запасни каски. Съ една дума, брауншвейгъ-люнебургската ар-

мия се отличавала съ рѣдъ и благоустройство посрѣдъ германскитѣ армии, сѣщо, както шведската армия на Густавъ-Адолфа посрѣдъ европейскитѣ армии въобще.

§ 7.

Полската фортификация.

Полската фортификация въ време на 30-годишната война се намирала почти въ сѣщото състояние, до което достигнала въ нидерландската война у нидерландцитѣ, съ нѣкои само измѣненія и усъвършенствувания, направени до нѣкъждѣ отъ нидерландскитѣ, до нѣкъждѣ отъ другитѣ инженери, а особено отъ Густавъ-Адолфа.

Отдѣлнитѣ постове се укрѣпнявали прѣимущественно съ щерншанци или пъкъ съ 4-жгълни редути, отъ разни величини, размѣри и профили, съ щурмфали, полисади, рогатки, подземни мостове, флещи прѣдъ исходитѣ и проч. А за прикритие на армиитѣ, както въ полето, тѣй и при обсадата на крѣпоститѣ, навсѣкъждѣ употрѣблявали затворени укрѣпени линии, съ входящи и исходящи жгли, и усиленни на по слабитѣ пунктове съ щурмфали, полисади, засѣки, барутни мини и др. т. Нидерландцитѣ почнали да устрояватъ въ укрѣпенитѣ линии, на извѣстни разстояния, затворени окопи, прѣимущественно 4-жгълни редути. Укрѣпенитѣ лагери на армиитѣ имали, подобно на римскитѣ лагери, видъ на дълъгъ 4-жгълникъ или пъкъ на правиленъ квадратъ. Войскитѣ се располагали въ тѣхъ въобще въ бараки и рѣдко въ палатки, и при това тѣй, че имали по

голъма джлбочина, отколкото широчина по фронта. Между баракитѣ или палаткитѣ и укрѣпленията се намирало около цѣлия лагеръ свободно сборно мѣсто. Обозитѣ на армията имали свое особено мѣсто въ лагера.

Густавъ-Адолфъ подражавалъ въ полската фортификация на нидерландцитѣ, но не билъ привърженецъ на непрѣривнитѣ укрѣпени линии. Располагайки войскитѣ си прѣимущественно въ укрѣпени лагери, той усъвършенствувалъ полската фортификация съ това, че устроявалъ укрѣпени линии, състоявши отъ редути, съединени съ траншея, или пъкъ, както при Нюрнбергъ, единъ, два или по вече рѣда отдѣлни редути и окопи, взаимно отбранявши единъ други. А армията си той располагалъ, съобразно съ мѣстността, нѣкога, както при Нюрнбергъ, въ една, а нѣкога, както при Фюртъ, въ двѣ линии, като давалъ на полковетѣ си по голѣмо продължение по фронта, отколкото въ джлбочина, при което всѣки полкъ ималъ обозитѣ си задъ себѣ си. Тѣзи негови усъвършенствувания прѣминали у нидерландцитѣ, а послѣ и у другитѣ народи. Въобще въ това време обичая да се прикриватъ и усиливатъ съ полски укрѣпления се распространили извѣтрѣдно и станали общъ и постояненъ.

§ 8.

Строението, обсадата и отбраната на крѣпоститѣ.

Въ време на 30-годишната война навсѣкъждѣ се распространила и прѣ-

обладавала нидерландската система за построяване на крѣпоститѣ, при